

*Uit de collectie*

## Een 'nieuwe' Zeister litho uit 1829 ontdekt



Door JanHein Heimel

**Sommige van de 44 litho's van Mourot en Lutgers van Zeister buitenplaatsen<sup>1</sup> zijn in veel uitgaven over de geschiedenis van Zeist afgebeeld. Het Zeister Historisch Genootschap (ZHG) dacht van alle Zeister prenten minstens**

**één exemplaar te bezitten. Onlangs werd ontdekt dat er van de litho van de Zeister villa Veelzigt twee uitvoeringen bestaan (zie de beide afbeeldingen). Voor de liefhebbers van deze prenten is dit groot nieuws.**

In 1829 en 1830 werd door lithomaker en tekenaar J.F. Michel Mourot (1803-1847) een aantal katernen uitgebracht met in totaal 75 litho's van gebouwen tussen Utrecht en de Grebbeberg. Eenentwintig afbeeldingen betreffen gebouwen in Zeist. Geïnteresseerden konden een abonnement op de hele serie nemen. Rond 1869 werd een

dergelijke uitgave uitgebracht met 87 litho's van P.J. Lutgers, waarvan 23 'Zeisterse'.

In het kader van de inbedding van de prentenverzameling van het ZHG binnen het Gemeentearchief Zeist (GAZ) werden de Mourot-collecties van beide instellingen vergeleken. Hierbij viel het Trudy

Servaas, medewerkster van het Gemeentearchief, op dat de ZHG-litho van Veelzigt verschilde van een slechte fotokopie uit de GAZ-collectie. Gelukkig stond de eigenaar van het origineel vermeld en kon enkele dagen later het origineel bekeken worden. Een uur later was het ZHG de nieuwe eigenaar. De betreffende litho was al eens gepubliceerd in een

boekje over de huisvesting van de Zeister politie<sup>2</sup> maar zover bekend had niemand opgemerkt dat hij afweek van de versie die algemeen bekend is en waarvan er ook in de Zeister archieven een achttal te vinden is. De maker van de originele tekening was Willem Pieter Hoevenaar (1808-1863), zijn naam staat onder beide versies. In beide gevallen was Mourot de lithograaf en I.P. Houtman de drukker. Bij het Hoevenaar Art Museum was het bestaan van de originele prent niet bekend.

Van twee buitenplaatsen was bekend dat er in verschillende oplagen van de Mourot-uitgave twee compleet verschillende afbeeldingen waren gebruikt. Het betrof Het Hooge Land in Utrecht en Sandwyk in De Bilt.

Bij de nu 'ontdekte' prent is het duidelijk dat het grotendeels dezelfde afbeelding is. Echter op een gedeelte van de oorspronkelijke lithosteen is de afbeelding weggeschuurd en op die plek is een andere afbeelding aangebracht. Een snel rijdende koets i.p.v. enkele lopende en staande figuren. Ook is het hek gedeeltelijk veranderd en zijn karresporen weg-gewerkt.

Waarom de litho gewijzigd werd, is niet bekend. Was het de kunstenaar, de uitgever of misschien was het de bewoonster van Veelzigt, de weduwe Anna Cornelia van Ghesel-Boudaen die bezwaren tegen de oorspronkelijke afbeelding had? Deze weduwe

had het huis in 1815 gekocht als zomerverblijf. Zij overleed in 1831 waarna het huis in het bezit kwam van haar dochter die er tot haar dood in 1872 bleef wonen.

Opmerking. Het huis Veelzigt is in 1939 afgebroken om plaats te maken voor het politiebureau aan de Utrechtseweg. Het huis heeft de Zeister geschiedenisboekjes gehaald omdat in juli 1672 Lodewijk XIV, de Zonnekoning, er tien dagen heeft gelogeerd. Het huis was toen eigendom van de weduwe van de schout, Claesje La Haey-van Damast.

## Noten

1. JanHein Heimel, *De 44 Zeister litho's in de uitgaven van Mourot en Lutgers uit de collectie van het Zeister Historisch Genootschap*, (Zeist 2012). Te koop bij het ZHG.
2. D. van Ballegooijen e.a., *Saterskop of heilige Hermandad? De geschiedenis van de huisvesting van de Zeister politie*, (Zeist 1993).



VEELZIGT.